

Музиколошки институт САНУ

РАДИО И СРПСКА МУЗИКА

уредница Ивана Медић

РАДИО И СРПСКА МУЗИКА

Сокој
ОРГАНИЗАЦИЈА
МУЗИЧКИХ АУТОРА
СРБИЈЕ

Министарство просвете,
науке и технолошког развоја

Објављивање ове књиге омогућили су
СОКОЈ – Организација музичких аутора Србије и
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Ивана Медих (ур.)
РАДИО И СРПСКА МУЗИКА

Издавач:
Музиколошки институт САНУ, Београд

Рецензенти:
проф. др Димитрије О. Големовић, редовни професор
Факултета музичке уметности у Београду
др Мелита Милин, научна саветница Музиколошког института САНУ

Лектура и коректура текста:
Ивана Медих и Јелена Јанковић-Бегуш

Техничка припрема:
Ивана Медих

Дизајн корица:
Дејан Медих

Штампа:
Службени гласник, Београд

Тираж: 300

ISBN 978-86-80639-24-6

Ова књига представља резултат рада на пројекту Музиколошког института САНУ *Идентитети српске музике од локалних до глобалних оквира: традиције, промене, изазови* (бр. 177004), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

РАДИО И СРПСКА МУЗИКА

уредница др Ивана Медић

Музиколошки институт САНУ
Београд, 2015.

Марија Маглов

Популаризација озбиљне музике на програмима Радио Београда и у издаваштву ПГП РТС

Апстракт:

У овом раду биће представљени носачи звука који су настали у сарадњи између емисије *Драгстор озбиљне музике* Радио Београда и Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Србије (ПГП РТС). Ова сарадња је уједно и повод да се поменута емисија, а тиме и носачи звука настали у оквиру њеног концепта, проблематизују у контексту појаве популаризације озбиљне музике. С обзиром на дуготрајност емисије и интересовање за носаче звука настале у оквиру њеног концепта, могу се поставити питања о ефекту који њена програмска концепција (одабир и начин презентовања дела озбиљне музике) остварује код слушалаца, као и о вредности коју одређена музика има у различитим контекстима.

Кључне речи: озбиљна музика, популаризација, Радио Београд, ПГП РТС, *Драгстор озбиљне музике*

Увод

Између Радио-телевизије Београд и Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд (ППП РТБ), односно Радио-телевизије Србије (ППП РТС),¹ постојала је блиска сарадња, која је и очекивана, с обзиром на то да обе институције припадају истој медијској кући. Један од резултата те сарадње представљају носачи звука, на чије се издавање мисли у наслову овог рада, који су тематски везани за емисије Радио Београда *Драгстор озбиљне музике* и *Сусретања*, као и они који су објављени поводом обележавања 75 година од оснивања Радио Београда. У овом раду биће разматрани резултати те сарадње, у светлу проблема популаризације озбиљне музике, а у контексту њима савременог југословенског друштва. Напомињем да ћу користити термин *озбиљна*, пре него термине *уметничка* или *класична* музика, уз свест о његовој проблематичности, пре свега зато што је тај термин био уобичајен у оквиру дискурса Радио Београда и ППП.

Имајући у виду податке из документације ППП и Радио Београда,² као резултат поменуће сарадње настало је укупно 17 носача звука. У питању су две плоче *Сусретања* из 1986. године, два компакт-диск издања објављена поводом обележавања 75 година Радио Београда (из 1999. и 2004. године), као и плоче, касете и компакт-дискови који својим насловом упућују на емисију *Драгстор озбиљне музике*, или су, пак, настали на иницијативу уредника ове емисије, Дејана Ђуровића. Таква издања представљају плоче „Омладински хор *Коча Коларов*”, „Хор *Иво Лола Рибар*” и „Академски камерни хор *Collegium musicum*”. С обзиром на доминацију издања везаних за *Драгстор озбиљне музике*, задржаћу се на примеру концепције ове емисије и пратећих носача звука, као парадигматичном за ондашњу замисао и реализацију популаризације озбиљне музике. Индикативно је и

---

¹ У даљем тексту биће коришћена скраћеница ППП.

² Информације које се односе на издања ППП сакупила сам на основу документације која се чува у овој институцији, у оквиру истраживања спроведеног током 2012. и 2013. године. У питању је незаведена грађа, која се састоји од докумената на којима су штампани подаци о садржајима носача звука, то јест, подаци који су касније били штампани и на омотима одговарајућих носача звука. На основу ових информација, направила сам табеле које се налазе у Прилогу овог рада. Податке о емисији *Драгстор озбиљне музике* пронашла сам у Документацији Радио Београда. У питању су махом новински чланци, који се односе на емисију и програмске књижице са концерата.

да је сродан телевизијски формат, *Недељом увече* (раније *Суботом увече*) неколико пута објављиван у оквиру ППП као видео касета. Такође, о значају ове емисије за институције Радио Београда и ППП говори и чињеница да једно од издања, насталих поводом поменуте седамдесетпетогодишњице, представља збир снимака извођења различитих ансамбала РТС (међу којима су Симфонијски, Народни и Цез оркестар, као и Дечји хор *Колибри*), док је друго издање снимак концерта организованог у сарадњи са уредништвом емисије *Драгстор озбиљне музике*. Та чињеница подвлачи значај који су ауторски формати Дејана Ђуровића, препознатљивог у медијској и културној сфери по посвећености популаризацији озбиљне музике, имали у оквиру Радио Београда и ППП.

Емисија *Драгстор озбиљне музике* покренута је 18. новембра 1980. године на програму Београд 202. Замишљена је као „забавна емисија озбиљне музике” (Gatalica 1990: 2). Према наводима из програмске књижице концерта одржаног поводом десете године емитовања *Драгстора*, емисија је у листу *Политика* најављена на следећи начин: „Намера је редакције да слушаоцима презентира озбиљну музику на модеран начин, користећи већ осведочене форме контакт програма – гости у студију, телефонски разговори, жеље слушалаца...” (наведено према Ibid.: 10) Шест година касније, у листу *Борба*, објављен је интервју са Дејаном Ђуровићем, у којем он објашњава едукативну улогу своје емисије:

С обзиром на то да је музичко образовање у школама сведено на само један час недељно, многе генерације изгубиле су неке музичке дисциплине. Данашњи голобради дечаци напросто су бомбардовани роком, а већ у осамнаестој они не знају где ће и шта ће. Јер, оно што су им од озбиљне музике радио-програми нудили било је сведено на њима неадекватан ниво стручног праћења. С друге стране, ако су бар мало знања понели из школе, то их сигурно неће определити за новокомпоноване хитове. Моја је идеја да ту младу генерацију усмеримо на класику, али на начин који њима одговара (Ibid.).

Годину дана касније, у интервјуу датом листу *Политика*, Ђуровић објашњава разлоге популарности своје емисије на следећи начин: „Користим терминологију рока и попа доводећи је у везу са правим музичким вредностима. Можда је то прави пут до данашњег радио слушаоца који ће ми опростити малу замену теза. Тако сам себе прогласио диск-џокејем озбиљне музике, бирамо сваке недеље хит, правимо топ-листу...” (Ibid.: 12).

Као што је то био случај и са другим емисијама Програма 202, концепт „изласка” радија из студија, односно, идеја програма „Радио који се гледа” био је уобичајен (Arnautović 2012: 57–59). У том смислу, усталила се пракса организовања концерата *Драгстора озбиљне музике*, на којима су наступали разни домаћи извођачи и ансамбли. Још један пример „преузимања” речника популарне музике представља и „једанаести јавни наступ Драгстора О.М. – први џем сејшн (*sic!*) озбиљне музике” (Gatalica 1990: 18). Исто тако, у оквиру ових акција организована су и такмичења, попут „Отвореног првенства у свирању клавира” (одржаног 1989. године), на којем је публика у сали бирала победника (Огњановић 1989).

Сличне идеје о потреби да се публика едукује и да јој се висока уметност „приближи” истицане су и у другим контекстима, на пример, у чланцима у часопису *Pro Musica*. Овакав дискурс очито је потекао из тада важеће културне политике, у којој је владао став да висока уметност треба да се приближи свима, па чак и да је она нарочито важна за духовни свет „новог човека” (Попов 1980: 34). Ово није карактеристично само за југословенско друштво, већ генерално за концепт демократизације културе, који је у Југославији обликован на специфичан начин захваљујући социјалистичкој реторици. Француски послератни министар културе, Андре Малро (André Malraux), био је идејни творац концепта демократизације културе, који је подразумевао да је „потребно створити услове да елитна култура, створена у елитним установама културе, концентрисаним у културним метрополама, буде **доступна** (*истакла В. Ђ.*) свим грађанима” (Ђукић 2010: 66) Приступ културним добрима, како је Малро сматрао у оквиру свог концепта, „треба да буде омогућен свима, без обзира на приход, образовање, класу” (Ibid.: 67).

Концепт демократизације културе прихваћен је шездесетих година у Србији (исто: 185) односно Југославији, а са различитим варијацијама и у већем делу света са обе стране „гвоздене завесе“. (исто: 67) Потреба за едукацијом шире публике била је нарочито важна. Како је истицао композитор и диригент Славко Златић, „treba smišljeno, sistematski i namjerno odgajati još nedovoljno osposobljene koristinke što ih danas jo uvek potcjenjivački zovemo ‘masa’. Као u svakom odgojnom postupku, treba poći od navike (...) da bi se došlo do potrebe... (podvukao S. Z.)“ (Zlatić 1977: 38). Међутим, неколико критички интонираних текстова из часописа *Pro musica* пружа другачију слику о реалном стању тадашње југословенске културе. Наиме, диригент и први уредник овог часописа, Ђура Јакшић, критиковао

је испразне политичке говоре, у којима се и даље позивало на борбу културе против неукуса и кича, док се, истовремено, конкретне промене нису дешавале (Јакшић 1983: 3).

У том контексту, концепт емисије *Драгстор озбиљне музике* очито је усмерен ка тежњи да се популаризује оно што се сматра вредном културом и музиком. На основу једног чланка објављеног у *Политици*, сазнаје се да су музички стручњаци са резервом прихватили концепцију ове емисије, али да је временом она, како истиче аутор чланка, „несумњиво доказала да и ‘музика за праве’ може постати ‘музика за народ’” (Стошић 1983). Карактеристике емисије, попут представљања домаћих уметника, излазака из студија путем организовања јавних концерата, као и топ листе, пренете су и на концепцију звучних издања, која се на основу тога могу поделити на групу оних у којима су представљени извођачи и ансамбли, оних која су посвећена обележавању јубилеја и оних која су тематски везана за топ листе. Прва група издања везана је за подршку одређеним домаћим ансамблима и извођачима, те за њихову промоцију. У питању су, већ поменуте, плоче, на којима су забележена извођења различитих хорских ансамбала, а чије је издавање поздрављено у тадашњој штампи (Огњановић 1985). Забележене композиције су углавном дела југословенских аутора, уз понеке изузетке (Табеле 1–5).³ Поред ових издања, објављена је и плоча пијанисткиње Татјана Шурев (Табела 6). Друга група издања, као и манифестација чије снимке она представљају, у складу је са иницијативом Београда 202 „радио који се гледа”. Тако, бројне плоче *Драгстора* представљају снимке концерата. У појединим случајевима радило се о концертним промоцијама поменутих хорова, (видети табеле 4 и 5) а некад је у питању било извођење програма уживо, као што је то био случај са 75. годишњицом Радио Београда (видети табелу 7) или са прославама јубилеја емисије (табеле 8 и 9). Коначно, топ листе представљају можда најинтересантнији пример стратегија популаризације.

Наиме, топ листе су, када је у питању популарна музика, блиско повезане са медијима и дискографском индустријом, у том смислу што служе за пласирање нових музичких садржаја, док место на одређеној топ листи утиче и на добит коју музика остварује. Топ листа је показатељ

³ Издање „Миса Кристола” из 1988. године, представља реиздање плоче „Академски камерни хор *Collegium musicum*”. Упоредити табеле 2 и 5. Реиздања нису била неуобичајена за ову емисију. Тако, издање објављено поводом 30. рођендана у ствари представља реиздање једне од топ-листа; упоредити табеле 9 и 12.

успеха, али и начин да се тај успех оствари скретањем пажње на нови „производ”. Како наводи Жак Атали (Jacques Attali), вредност музике се „meri sposobnošću da privuče veliki broj potrošača, dakle prema pjenom komercijalnom uspehu” (Atali 2007: 150–151). Како Атали објашњава, са почетком објављивања података о продаји плоча, тридесетих година у Калифорнији, продавци схватају да се „купује оно што се продаје... и да место на топ-листи постаје подстрек за куповину. То значи да позиција једног дела на топ-листи није само одраз његове вредности, него да та позиција и *ствара* његову вредност” (Ibid.: 151). У том смислу, када су у питању топ листе *Драгстофа озбиљне музике* (Табеле 10–12),⁴ приметно је да се, парадоксално, једна тржишна логика примењује на канонска дела репертоара озбиљне музике, међу којима се прави избор на основу жеља слушалаца. Иако је и сам Дејан Ђуровић напоменуо да је само условно реч о топ листи озбиљне музике, инсистирање на овом моделу је индикативно. Оно је вероватно једним делом и резултат утицаја других емисија са Београда 202, попут емисије *Xum 202*, која је постала заштитни знак овог програма (Арнаутовић 2012: 58); у сваком случају, занимљиво је и то да је емисија била критикована због прекидања музике „агресивним економско пропагандним порукама” (*Борба* 1982), праћених сопственом музиком, што додатно подвлачи моменат доминације тржишта.

Тржишну логику и капацитет ове емисије да оствари одређен успех у том контексту, потврђује не само континуирано емитовање (у питању је више од 30 година присуства емисије на програму Радио Београда), већ управо постојаност сарадње са Продукцијом грамофонских плоча. Ова сарадња је остваривана и током последње деценије XX века, у периоду транзиције, када је издавање носача звука озбиљне музике значајно опало. Веза са ППП-ом упућује на то да је, у случају *Драгстофа*, у питању репрезентација озбиљне музике која може да оствари одређен успех и да наиђе на одзив публике. Како је у једном интервјуу навео Ђуровић, ове плоче су „уједно и најтиражније плоче ППП РТБ, нарочито топ-листа хорова из опера и топ-листа озбиљне музике из *Драгстофа*” (Stojković 1990). Дугогодишњи директор ППП, Станко Терзић, истакао је поводом сарадње са Радио Београдом, да је идеја ППП била да „сва вреднија дела, за која сматрамо да треба да остану трајније записана, ‘стављамо’ на плоче и

---

⁴ Занимљиво је да је исте године (1982) издање са истим садржајем објављено под различитим насловима, јер су у питању различити носачи звука – касета и плоча. Упореди табеле 10 и 10а.

једино су ППП и Радио-Београд тренутно мецене уметничке музике”. (Veljković 1986). Уколико се имају у виду његове речи, јасно је да је таква идеја током транзиције (политичке, економске и културне, али и технолошке, која је утицала и на промењен статус носача звука) напуштена, или бар сведена на ту меру да оно што „вреди” да остане записано и сачувано, јесу топ листе *Драгстора озбиљне музике*. Односно, у контексту транзиције ка капиталистичком друштву и систему вредности, некадашња вредност уписана у садржај ове емисије у контексту социјалистичког друштва, преведена је у вредност која се мери комерцијалним успехом.

Иако се може рећи да је успех емисије инициран интересовањем публике, такође се може приметити да континуитет у овом „едукативном” представљању озбиљне музике ствара, током формирања различитих генерација слушалаца, публику која корпус озбиљне музике доживљава управо на начин на који се она овим путем репрезентује, те да стално понављање истих стратегија репрезентације, па и истих композиција, ствара један модел у коме нема места за „излете” и промене. На то указује и чланак објављен у *Политици* 25. новембра 2010. године, под насловом „Изневерена очекивања”, у којем се критикује напуштање претходне концепције, ма како оно било изведено на суптилан начин. Наиме, критикован је програм у којем су представљене мање познате композиције познатих композитора (у питању су Моцартова „Симфонија концертанте” и Бетовенов Троструки концерт за виолину, виолончело и клавира). Како аутор наводи, овим је изневерен „основни став *Драгстора* да се, емитовањем најпознатијих и најпопуларнијих страница класичне музике, дакле истинских хитова, на најделотворнији начин едукују масе верних слушалаца” (Станисављевић 2010).

Шта такво стање говори о рецепцији озбиљне музике данас и да ли је категорија „популарне озбиљне музике” заиста одржива? Имајући у виду виталност *Драгстора озбиљне музике*, можемо да закључимо да, на неком нивоу, свакако још увек јесте. Али, шта је музика која се означава категоријом „озбиљне” у овом случају? У питању су дела из канона западно-европске уметничке музике, попут одломака из Бизеове опере *Кармен*, Албинонијевог *Адађа* и „Половецких игара” Александра Бородина из опере *Кнез Игор*. У једном проценту, присутна су дела домаћих композитора, уз очекивану доминацију хорске музике, с обзиром на подршку пружану хорским ансамблима (видети Прилог).

Иако је идеја, од зачетка ове емисије осамдесетих година XX века, била да се публика едукује, а идеја едукације је подразумевала постепено упознавање са делима уметничке музике, од оних „приступачнијих” као сложенијим, чини се да је овим концептом тај процес остао замрзнут на свом почетном импулсу, представљању дела лаке класике и хитова, о чему сведочи наведени пример слушаоца са „изневереним очекивањима”. Процес започете едукације уклопио се тако у транзициони модел који води ка логици капиталистичког тржишта. У том моделу, савремено стваралаштво и уметничка музика чији језик није близак романтичарском или (нео)класичарском, као да не налази своје место. У том смислу, ова тема се даље може разматрати у правцу испитивања позиције озбиљне музике у медијима, те би се могло размишљати и о „формирању” својеврсног жанра популарне озбиљне музике, али би се исто тако могло размишљати о томе где је место савремене уметничке музике у медијима. Емисије попут *Драгстора озбиљне музике*, уз „записивање”, „фиксирање”, материјализовање свог концепта на носачима звука, несумњиво су имале улогу у конституисању оваквих појава, а тиме и у формирању проблематике за теоријска разматрања овог типа.

Прилог⁵Табела 1: Плоча „Хор *Коча Коларов*”

Хор „КОЧА КОЛАРОВ”		
	Oznaka izdanja 2330148 STEREO SOKOJ SUMAJ	Godina izdanja S.a.
	Sadržaj izdanja	
	Композиције	Izvođači
Strana A	Stevan St. Mokranjac – PETA RUKOVET (6–9. pesma)	
	Stevan St. Mokranjac – DESETA RUKOVET (3. i 4. pesma)	
	Milorad Kuzmanović – ADAGIO i ALLEGRO	
	Konstantin Babić – IGRE SA SLOVIMA Tekst: Dušan Radović a) Tata i tatin tata b) Breze i čeze c) Sosa sa satom	
	Vladimir Berdović – LINDJO	
Strana B	G. G. Gastoldi – SPEME AMOROSO	
	Jacob Arcadelt – IL BIANCO E DOLCE CIGNO	
	R. Genée – R. Herzl – TALIJANSKA ŠALATA	Solisti: Đuk Julija – sopran, Gološin Dobrivoj – tenor, Živojinov Željko – bariton
	Emanuel Fabrez – BOLERAS SEVILLANAS	Solista: Golušin Dragana
	Manuel Oltra – MARGARIDETA	Solista: Đuk Julija – sopran, Gitara: Dragan Petrović
	Zoltán Kodály – JÁNOS KÖSÖNTŐ Tekst: Arany – Gyulai	

⁵ Напомињем да су у свим табелама поштовани ортографија и начин навођења композиција у складу са одговарајућим документима пронађеним у Продукцији грамофонских плоча, осим када је назначено другачије.

Georgu Danga – SÁRBÁ	
Crnačka duhovna – SOON NO WELL BE DONE	
Foster (Berdović/M. Bulovan) – OH! SUSANNA	
Ostali podaci	
Recenzent: Magda Bezdán Ralić Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić	

Табела 2: Плоча „Академски хор *Бранко Крсмановић*”

DRAGSTOR OZBILJNE MUZIKE BG 202 I INDEX 202 PREDSTAVLJAJU VAM AKADEMSKI HOR „BRANKO KRSMANOVIĆ” i dirigenta DARINKU MATIĆ-MAROVIĆ	
Oznaka izdanja 2330059 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1983
Sadržaj izdanja	
Kompozicije	Izvodači
A strana	
GAUDEAMUS IGITUR	
CATULLI CARMINA Carl Orff	
GEOGRAPHICAL FUGE Ernst Toch	
SVATOVSKÉ ŠALJIVKE Radomir Petrović	
KOLO BOLA Stanko Horvat	
B strana	
ANEGDOTE IZ ŽIVOTA HORA	Govori: Nikola Kolja Čajkanović
I WANNA BE READY (arr. James Miller)	
IN DAT GREAT GITIN’ UP MORNIN’ (arr. Jester Harrison)	
AMURSKIE VOLNY (M. Kyuss — S. Popov)	

<p>MISSA CRIOLA Ariel Ramirez</p>	<p>AKADEMSKI HOR „BRANKO KRSMANOVIĆ” Dirigent: DARINKA MATIĆ MAROVIĆ As. dirigenta ZORICA MITEV Korepetitor MIRKO LABAN Solisti: JOVO RELJIN, tenor, DRAGOLJUB DIKA ĐORĐEVIĆ, bariton Orkestar: VLADIMIR MARKOVIĆ – gitara, mandolina, DRAGUTIN BALABAN – gitara, NENAD PAVLOVIĆ – gitara, MIRKO LABAN – gitara, IVO BRKOVIĆ – gitara, RODOLJUB STEFANOVIĆ – gitara, RADOVAN JEVTIĆ – kontrabas, MILAN DIMITRIJEVIĆ – udaraljke, DUŠAN LJUBINKOVIĆ – udaraljke, SLOBODAN AĆIMOVIĆ – udaraljke, MILORAD JOVANOVIĆ – udaraljke, MOMČILO VUKOVIĆ – bubnjevi, SVETISLAV MITIĆ – harmonika</p>
<p>Ostali podaci</p>	
<p>Voditelj programa DEJAN ĐUROVIĆ Snimak koncerta održanog na Kolarcu 3. aprila 1983. godine u čast 4. aprila – DANA STUDENATA BEOGRADA</p> <p>Fotosi: MILORAD JOVANOVIĆ BAČKO Fotos na naslovnoj strani: ANGELINA ŠEFIK Dizajn: BOJAN STOJIČEVIĆ Snimatelji tona: RADOVAN LALA MATIĆ I ING DANICA VELAŠEVIĆ Muzička režija: MILORAD KUZMANOVIĆ</p> <p>Izvršni producent: DEJAN ĐUROVIĆ</p> <p>Recenzent: Aleksandar Pilipenko Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić</p>	

Табела 3: Двострука плоча „Хор *Иво Лола Рибар*”

HOR „IVO LOLA RIBAR”							
	<table border="1"> <tr> <td>Oznaka izdanja 3130088 STEREO SOKOJ</td> <td>Godina izdanja 1984</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Sadržaj izdanja</td> </tr> <tr> <td>Kompozicije</td> <td>Izvođači</td> </tr> </table>	Oznaka izdanja 3130088 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1984	Sadržaj izdanja		Kompozicije	Izvođači
Oznaka izdanja 3130088 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1984						
Sadržaj izdanja							
Kompozicije	Izvođači						
Strana 1	Stevan Hristić OPELO (prvi deo)						
Strana 2	Stevan Hristić OPELO (drugi deo)						
	Dmitri Bortnjanski DUHOVNI KONCERT br. 34 DUHOVNI KONCERT br. 27						
Strana 3	Stevan Mokranjac IX RUKOVET „Iz Crne Gore” XI RUKOVET „Iz Stare Srbije” PRIMORSKI NAPJEVI						
Strana 4	Milorad Kuzmanović KOLO QUASI UNA TOCCATA – Trojanac						
	Konstantin Babić DUBROVAČKI TRUMBETARI TRI MADRIGALA – samo malo drukčija						
	Todor Skalovski II RAPSODIJA						
	Radomir Petrović POEMA O LOLI RIBARU						
		HOR Omladinskog kulturno- umetničkog društva IVO LOLA RIBAR Dirigent MILOVAN PANČIĆ					
Ostali podaci							
	Ton-majstor: Ing. Danica Velašević Producent: Milovan Kuzmanović Fotografije u boji: Dragan Filipović Design: Tomislav Martinović Recenzent: Neda Bebler Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić						

Табела 4: Плоча „Академски камерни хор *Collegium musicum*“

	Akademski kamerni hor COLLEGIUM MUSICUM 1000-ti koncert	
	Oznaka izdanja 2330113 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1984
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
A strana	Dejan Despić: DVOPEV ZA OBOU I ŽENSKI HOR op. 75	Solista: Dejan Kulenović, oboa
	Aleksandar S. Vujić: TRI PRAZNIČNE PESME za solo tenor, bas i ženski hor	Solisti: Jovo Reljin, tenor, Vukašin Savić, bas
	Stevan St. Mokranjac: TEBE POJEM	
	Pavel Česnokov: KONDAK	Solista: Slobodan Stanković, bariton
		Akademski kamerni hor “Collegium musicum” Dirigent: Darinka Matić- Marović Voditelj Dejan Đurović
B strana	Ivan Matetić-Rongov: ĆAĆE MOJ	Solisti: Svetlana Bojčević, sopran, Vera Milčić, sopran
	Toma Prošev: MUSANDRA 2	Solista: Vera Milčić, sopran
	Vlastimir Nikolovski: GURBETČISKA	Solisti: Vera Milčić, sopran, Vukašin Savić, bas
	Radomir Petrović: VAŠAR U TOPOLI	Solisti: Vera Milčić, sopran, Dejan Đurović, bariton, Vukašin Savić, bas
	Vladimir Berdović: DUBROVAČKE KUNDURICE	
	Dušan Kostić: BAČKA POŠALICA	
	Dragutin Gostuški: SCHERZO IN SCH	

	Akademski kamerni hor „Collegium musicum” Dirigent Darinka Matić-Marović Voditelj Dejan Đurović
Ostali podaci	
Recenzent Aleksandar Pilipenko Glavni i odgovorni urednik Stanko Terzić	

Табела 5: Касета и плоча „Миса Кривола”

	MISA CRIOLLA Akademski hor <i>Branko Krsmanović</i> Darinka Matić-Marović Dragstor ozbiljne muzike BG 202 Snimak koncerta održanog 3. aprila 1983. godine, KNU, Beograd	
	Oznaka izdanja 530042 STEREO SOKOJ (LP 2330059)	Godina izdanja 1988
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
Strana 1	GAUDEAMUS IGITUR	
	Carl Orff CATULLI CARMINA (odlomak)	
	Ernst Toch GEOGRAPHICAL FUGE	
	Radomir Petrović SVATOVSKJE ŠALJIVKE	
	Stanko Horvat KOLO BOLA	
Strana 2	ANEGDOTE IZ ŽIVOTA HORA	Govori: Nikola Kolja Čajkanović
	I WANNA BE READY (trad. arr. James Miller)	

IN DAT GREAT GITIN' UP MORNIN' (trad. arr. Jester Harrison)	
A.Kjus – A. Sokolov AMURSKI TALASI	
Ariel Ramirez MISSA CRIOLA	
	Solisti: Jovo Reljin, tenor, Dragoljub Dika Đorđević, bariton Akademski hor BRANKO KRSMANOVIĆ Dirigent: DARINKA MATIĆ MAROVIĆ As. dirigenta Zorica Mitev Korepetitor Mirko Laban
Ostali podaci	
Voditelj programa DEJAN ĐUROVIĆ	

Табела 6: „Драгстор OM 7 – Татјана Шурев, клавири”

	DRAGSTOR OM 7 Recital SATIE CHOPIN DEBUSSY ČAJKOVSKIJ RAHMANINOV Tatjana Šurev, klavir	
	Oznaka izdanja 230383 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1990
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
Strana 1	Sergei Rahmaninov: Preludijum g-moll Prelude in G-minor	
	Frederic Chopin: Nokturno e-moll op. Nocturne in E-minor Op. Scherzo br. 2 b-moll Scherzo No 2 in B flat minor	
Strana 2	Claude Debussy: Reflets dans l'eau Odblesci u vodi	

Erik Satie: Trois Gnossiennes Nos 1, 2 & 3	
Pjotr Čajkovskij: Dumka	
	Tatjana Šurev, klavir / piano
Ostali podaci	
Ovo izdanje je realizovano u saradnji sa „Dragstorum ozbiljne muzike Beograda 202”	
Ton majstor / Sound Engineer Ing. Danica Velašević Producent / Production Mario Kremzir	
A 1,2 – snimci javnog izvođenja A 1,2 – live recordings Fotografija na naslovnog strani / Front cover photo: Dejan Đurović Design: Zorica Lakić Recenzent: Dejan Đurović Urednik Neda Bebler Direktor - glavni urednik Stanko Terzić	

Табела 7: Компакт диск „75 година Радио Београда”

75 godina Radio Beograda Beograd 202 / Program uživo Studio 6 Radio-Beograda – 24. mart 2004 Dragstor ozbiljne muzike Beograda 202	
Oznaka izdanja PGP-RTS CD 431702 SOKOJ CD2	Godina izdanja 2004
Sadržaj izdanja	
Kompozicije	Izvođači
ŠPICA DRAGSTORA 202	
NAJAVA PROGRAMA	
UVERTIRA OPERE „KARMEN” (G. Bizet)	Simfonijski orkestar RTB Dirigent: Mladen Jugušt
ISTORIЈAT RADIO BEOGRADA	

ODLOMCI IZ OPERA „POKONDIRENA TIKVA” (M. Logar – J. S. Popović – H. Klajn)	Studenti FMU i prof. Zlatan Dorić
KONCERT ZA VIOLINU I ORKESTAR I stav – Allegro moderato (S. Rajčić)	Violina: Tijana Milošević Beogradska filharmonija Dirigent: Angel Šurev
KONCERT „ARANHUEZ” (J. Rodrigo)	Klavir: Ivan Dinić
OPERA „FAUST” – ARIJA MARGARETE (Ch. Gounod)	Sopran: Suzana Šuvaković Savić Klavir: Miodrag Čolaković
OPERA „FEDORA” – ARIJA LORISA (Giordiano)	Tenor: Slavko Nikolić Klavir Miodrag Čolaković
SANTA LUCIA (Cotro)	Sopran: Suzana Šuvaković Savić Mandolina: Petar Golubović Klavir: Miodrag Čolaković
PARLA MI D’AMORE MARIU (Bixio)	Tenor: Slavko Nikolić Mandolina: Petar Golubović Klavir: Miodrag Čolaković
PROLEĆNE VODE (S. Rahmanjinov)	Klavir: Miodrag Čolaković
OPERA „TRAVIJATA” – VINSKA PESMA (G. Verdi)	Sopran: Suzana Šuvaković Savić Tenor: Slavko Nikolić Klavir: Miodrag Čolaković
NA LEPOM PLAVOM DUNAVU (J. Strauss)	Bečka filharmonija Dirigent: Herbert fon Karajan
Ostali podaci	
<p>Autor i voditelj: Dejan Đurović</p> <p>Ton majstor: Aleksandar Vitorović Muzički producent: Zoran Milenković Muzički saradnik: Manja Tisović Organizacija: Jelena Lukovac i Milan Pešaković Tehnička realizacija: Vladan Vuković Muzički urednik Beograda 202: Milenko Prodanović Glavni i odgovorni urednik Beograda 202: Ljubiša Trifunović Urednik izdanja: Aleksandar Pilipenko</p> <p>Direktor i Glavni i odgovorni urednik PGP-RTS: Vladimir Marković</p>	

Табела 8: Касета „Драгстор озбиљне музике Београд 202 18-ти рођендан“

DRAGSTOR OZBILJNE MUZIKE BEOGRAD 202 18-ti ROĐENDAN		
	Oznaka izdanja AK 530524 SOKOJ	Godina izdanja 1998
Sadržaj izdanjae		
	Kompozicije	Izvođači
A strana	a) Najava D. Đurović b) Mnogaja ljeta c) M. Tajčević: IV duhovni stih „Vospojte”	
	F. Šubert – Ave Marija	Tenor R. Simić - klavir S. Grujić
	B. Britn – tri božićne pesne	Sopran – A. Šajrer – klavir B. Radovanović
	F. Čilea – Arija Federika iz opera „Arlezijanka”	Tenor R. Simić – klavir M. Kršljanin
	A.Ramirez – Misa Criolla (odlomak na bis)	
B strana	Dve Habanere A.Santacruz – El pescador F. Grau – Mi bella Lola	
	D. Mijo – Skaramuš - Brazilijana	Klavirski duo A. Šandorov i D. Sinadinović
	E. di Kapua – O sole mio	Tenor R. Simić – klavir D. Matić-Marović
	Tri ruske narodne pesme a) Svetli, svetli mesec b) Talasi Amura c) Kaljinka	
		Horovi: “Obilić-Krsmanović”, “Kolegium musicum” Solisti: R. Simić, tenor i V. Andrić, bariton Klavirski duo: A. Šandorov i D. Sinadinović Dirigent: Darinka Matić-Marović

Ostali podaci	
Autor: Dejan Đurović	
Snimljeno na Kolarcu 16. novembra 1998. g.	
Ton-majstori: D. Juhas i Z. Stefanović Glavni i odgovorni urednik: M. Arandelović - Kemiš Urednik umetničke redakcije: L. Habić Direktor PGP-RTS Aleksandar Backović	

Табела 9: Компакт диск „30 година Драгстора озбиљне музике Београда 202”

30 GODINA DRAGSTORA OZBIJNE MUZIKE BEOGRADA 202 Top lista – Mleko i med	
Oznaka izdanja PGP-RTS 432170 SOKOJ	Godina izdanja 2010
Sadržaj izdanja	
Kompozicije	Izvođači
Borisav Radović – Mleko i med	Govori Dejan Đurović
Georges Bizet – „Karmen”, uvertira	SO RTB, dirigent Mladen Jagušt
Tomaso Albinoni – Adagio	Dejan Kulenović, oboa Jasmina Gavrilović, orgulje Zoran Živković, violina Studentski kamerni orkestar, dirigent Stanko Šepić
Giuseppe Verdi – Hor Jevreja iz opere „Nabuko”	Hor i simfonijski orkestar RTB Dirigent Radivoje Spasić
Aleksandar Borodin – Polovecke igre iz opere „Knez Igor”	Hor i SO RTB Dirigent Radivoje Spasić
Enrique Granados – Intermeco iz opere „Goyescas”	Ksenija Janković, violončelo Neda Kecman, klavir

Wolfgang Amadeus Mozart – Divertimento D-dur, Allegro, kv 136	Beogradski gudački orkestar „Dušan Skovran”, dirigent Aleksandar Pavlović
Frederic Chopin – Nokturno F-dur op. 15, br. 1	Konstantin Bogino, klavir
Vincenzo Bellini – Casta Diva iz opere „Norma“	Milka Stojanović, sopran Orkestar beogradske opere, dirigent Bogdan Babić
Ariel Ramirez – Misa Criolla, odlomci	Jovo Reljin, tenor Dragoljub Đorđević, bariton Hor i orkestar AKUD „B. Krsmanović“ Dirigent Darinka Matić-Marović
Johann Strauss – Na lepom plavom Dunavu	Simfonijski orkestar RTB, dirigent Mladen Jugušt
Eric Satie – Gnossienne br. 1	Tatjana Šurev, klavir
Ostali podaci	
CD 430176 iz 1996. godine Autor – Dejan Đurović Ton-majstor – Vladimir Horvatić Urednik izdanja Dragan Ilić Rukovodilac i odgovorni urednik Aleksandar Pilipenko	

Табела 10: Касета и плоча „Топ листа Драгстора ОМ”

TOP LISTA DRAGSTORA OM		
	Oznaka izdanja 530298 STEREO SOKOJ (2130327)	Godina izdanja 1982
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
Strana A	G. Bizet – KARMEN, uvertira	Simfonijski orkestar RTB/ Mladen Jugušt
	T. Albinoni – ADAGIO	Tripo Simonuti, violina/ Daniel Kirn, orgulje

	G. Gershwin – PRELID	Nikola Rackov, klavir
	M. Glinka – RUSLAN I LJUDMILA, uvertira	Simfonijski orkestar RTB/ Mladen Jagušt
	G. Verdi – NABUKO, uvertira	Hor i simfonijski orkestar RTB/Oskar Danon
Strana B	St. St. Mokranjac – NJEST SVJAT	Hor RTB / Borivoje Simić
	E. Grieg – PER GINT, Solvejgina pesma	Simfonijski orkestar RTB/ Živojin Zdravković
	P. Sarasate – ROMANSA ANDALUZA	Branko Pajević, violina / Ružica Savić, klavir
	F. Chopin – ETIDA c-moll, op. 25	Igor Lasko, klavir
	A. Borodin – KNEZ IGOR – Polovecke igre	Simfonijski orkestar RTB/ Mladen Jagušt
	Ostali podaci	
Ideja i realizacija: Dejan Đurović Recenzent: Aleksandar Pilipenko Urednik: Neda Bebler Direktor i Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić		

Табела 10а: Плоча „Драгстор озбиљне музике” БГ 202

	„Dragstor ozbiljne muzike” BG 202 „Muzika u osam” TV BGD	
	Oznaka izdanja 2130327 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1982
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
Strana A	Žorž Bize: Uvertira za operu „Karmen”	Simfonijski orkestar Radio televizije Beograd Dirigent: Mladen Jagušt
	Tomazo Albinoni: Adađo	Tripo Simonuti, violina/ Daniel Kirn, orgulje
	Džordž Geršvin: Prelid	Nikola Rackov, klavir

	Mihail Glinka: Uvertira za operu „Ruslan i Ljudmila”	Simfonijski orkestar Radio televizije Beograd Dirigent: Mladen Jagušt
	Đuzepe Verdi: Hor Jevreja iz opere „Nabuko”	Hor i Simfonijski orkestar Radio televizije Beograd Dirigent: Oskar Danon
Strana B	Stevan St. Mokranjac: Njest Svjat	Hor Radio televizije Beograd Dirigent: Borivoje Simić
	Edvard Grig: „Solvejgina pesma” iz svite „Per Gint”	Simfonijski orkestar Radio televizije Beograd Dirigent: Živojin Zdravković
	Pablo Sarasate – Romansa Andaluzna	Branko Pajević, violina / Ružica Savić, klavir
	Frederik Šopen – Etida c-moll, op. 25	Igor Lasko, klavir
	Aleksandar Borodin – „Polovecke igre” iz opere „Knez Igor”	Simfonijski orkestar Radio televizije Beograd Dirigent: Mladen Jagušt
	Ostali podaci	
Grafičko rešenje Beljinac Ranko Fotografija Šamšalović Dragomir Ideja i realizacija: Dejan Đurović Urednik: Neda Bebler Direktor i Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić		

Табела 11: Касета и плоча „Топ листа хорова из опера”

	TOP LISTA HOROVA IZ OPERA HOR I SIMFONIJSKI ORKESTAR RTB Dirigent RADIVOJE SPASIĆ Dragstor ozbiljne muzike BG 202	
	Oznaka izdanja 5130107 STEREO SOKOJ (LP 2130505)	Godina izdanja s.a.
	Sadržaj izdanja	
	Kompozicije	Izvođači
Strana A	Jakov Gotovac ERO S ONOG SVIJETA – Završno kolo	

	Aleksandar Borodin KNEZ IGOR – Polovecke igre		
	Đuzepe Verdi NABUKO – Hor Jevreja		
Strana B	Rihard Vagner HOLANĐANIN LUTALICA – Hor prelja	Solista: Aleksandra Ivanović, mecosopran	
	Karl Marija Veber ČAROBNI STRELAC – Hor lovaca		
	Kristofor Vilibald Gluk ORFEJ I EURIDIKA – Hor duhova		
	Bedžih Smetana PRODANA NEVESTA – Uvodni hor		
	Volfgang Amadeus Mocart ČAROBNA FRULA – Hor sveštenika		
	Rihard Vagner LOENGRIN – Svadbeni hor		
	Georg Fridrih Hendl MESIJA – Aleluja		
	Ostali podaci		
	Umetnička produkcija Dejan Đurović Ton-majstor Radovan Lala Matić Producent Milovan Kuzmanović Design Bojan Stojičević Recenzent Neda Bebler Direktor i Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić		

Табела 12: Компакт диск „Топ листа Млеко и мед”

Топ листа MLEKO I MED 15 godina DRAGSTORA OZBIJNE MUZIKE BEOGRADA 202	
Oznaka izdanja 430176 STEREO SOKOJ	Godina izdanja 1995/1996
Sadržaj izdanja	
Композиције	Izvođači

Borisav Radović: MLEKO I MED	Govori DEJAN ĐUROVIĆ
Georges Bizet: KARMEN, uvertira	Simfonijski orkestar RTB, dirigent Mladen Jagaš
Tomaso Albinoni: ADAGIO	Dejan Kulenović, oboa Jasmina Gavrilović – orgulje Zoran Živković – violina Studentski kamerni orkestar, dirigent Stanko Šepić
Giuseppe Verdi: HOR, JEVREJA iz opere „Nabuko”	Hor i simfonijski orkestar RTB Dirigent Radivoje Spasić
Aleksandar Borodin: POLOVECKE IGRE iz opere „Knez Igor”	Hor i simfonijski orkestar RTB Dirigent Radivoje Spasić
Enrique Granados: INTERMECO iz opere „Goyescas”	Ksenija Janković, violončelo Neda Kecman, klavir
Wolfgang Amadeus Mozart: DIVERTIMENTO D-dur, KV 136 Allegro	Beogradski gudački orkestar „Dušan Skovran“, dirigent Aleksandar Pavlović
Frederic Chopin: NOKTURNO F-dur op. 15, br. 1	Konstantin Bogino, klavir
Vincenzo Bellini: CASTA DIVA iz opere „Norma”	Milka Stojanović, sopran Orkestar beogradske opere, dirigent Bogdan Babić
Ariel Ramirez: MISA CRIOLLA, odlomci	Jovo Reljin, tenor Dragoljub Đorđević, bariton Hor i orkestar AKUD „B. Krsmanović“ Dirigent Darinka Matić- Marović
Johann Strauss: NA LEPOM PLAVOM DUNAVU*	
Eric Satie: GNOSSIENNE br. 1	Tatjana Šurev, klavir
Ostali podaci	
<p>*Najbolje izvođenje na osnovu glasova slušalaca Dragstora ozbiljne muzike (greškom DI-DŽEJA izgubljen karton sa imenom izvođača)</p> <p>Autor Dejan Đurović Ton-majstor Vladimir Horvatić Foto: naslovna strana Vesna Pavlović, foto ekipe Nebojša Babić Design Ivan Čulum Urednik Dragan Ilić Direktor i Glavni i odgovorni urednik: Stanko Terzić</p>	

Списак референци:

- Arnautović, Jelena (2012) *Između politike i tržišta: popularna muzika na Radio Beogradu u SFRJ*. Beograd: Radio-televizija Srbije
- Atali, Žak (2007) *Buka*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Gatalica, Aleksandar (1990) *Deset godina Dragstora ozbiljne muzike*. Beograd: Kolarčev narodni univerzitet, 10. novembar 1990.
- Јакшић, Ђура (1983) „Култура се мора борбеније поставити против свих облика лажне културе и неукуса... – али како?” *Pro musica* 120: 2–3.
- Огњановић, М. (1985) „Драгстор одличне озбиљне музике.” *Политика*, 22. септембар 1985.
- Огњановић, М. (1989) „Отворено првенство у свирању на клавиру.” *Политика*, 3. новембар 1989.
- Попов, И. (1980) „Музика – невоља или срећа.” *Pro musica* 102/103: 34–35.
- С.п. (1982) „Агресивне ЕП поруке.” *Борба*, 28. октобар 1982.
- Станисављевић, З. (2010) „Изневерена очекивања.” *Политика*, 25. новембар 2010.
- Stojković, M. (1990) „Dragstor u Negotinu.” *Informator RTB*, septembar 1990.
- Стошић, Д. (1983) „Од скепсе до поштовања.” *Политика*, 22. мај 1983.
- Veljković B. (1986) „Intervju sa Stankom Terzićem.” *Informator RTB*, oktobar 1986.
- Zlatic, Slavko (1977) „Aktualna pitanja tkzv. masovne muzičke kulture (Širenje muzičke kulture kao zadatak omasovljavanja).” U: *Kongres Saveza organizacija kompozitora Jugoslavije*. Zagreb, 35–45.

Marija Maglov

Popularisation of classical music on the programmes of Radio Belgrade and the records released by PGP RTS Summary

---

Between Radio television Belgrade (RTB, later, Radio television of Serbia / RTS) and Production of Gramophone records of Radio television of Belgrade/ Radio television of Serbia (PGP RTB / PGP RTS) there was a close cooperation, because they belonged to the same media company. One of the results of that cooperation was a series of recordings thematically related to some Radio Belgrade shows. These releases are examined in this paper in the context of the problem of popularisation of classical music in the Socialist Federal Republic of Yugoslavia. Based on the information found in the archives of these institutions, this paper deals with the concept of both radio shows and related recordings, with the focus on one particularly popular show – *Classical Music Store*. This show is paradigmatic example of the striving to popularise classical music, which was an important part of socialist cultural policy. The idea of the show, which is still running and also has its TV counterpart, was to present classical music to the broader audience and combine it with formats of contact programme, with guests in studio, phone calls and musical requests by the listeners. Characteristics of the show, such as: presentation of local artists, “going out” of the studio i.e. organising public concerts and top-lists were copied from such popular music formats. The top-lists are the most interesting because of the specific role that top lists play in the media and record industry. By using this concept, the show *Classical Music Store* emphasises market value and the capacity of its concept to attract buyers, which is evident from the fact that the PGP releases of the music played within this show is purchased; moreover, these recordings continue to be released, even when the production of other classical music editions is in serious decline. Thus, it seems that the format of this show, born out of the socialist context were the value of the classical music was educational, was easily adapted to the context of the transition towards a capitalist society, where the ability of a musical product to attract buyers can be regarded as a new value.

Key words: serious music, popular music, Radio Belgrade, PGP RTS, *Classical Music Store*